

Br. Wesselényi Miklós levelei anyjához Cserey Helénához.

Második közlemény.

27.

Nro 3°. Béts, Febr. 22-ikén, 822.

Kedves lelkem jó Anyám!

Széchényinek holmi aprólékos dolgai mián, az indulásunknak 1° Martii kell haladni. Az Utunk fog Lintz, München, Strassburg felé Párisba menni, a' hol vagy 3 hetet mulatván Calaisnál fogunk Angliába által menni. Itt a Fársáng nagyon vigon el telék, én másként benne nem részesültem, hanem az utolsó Redotera fel mentem, mely igen szép, de a rettentő tolongás mián képtelen rekkenő volt. — Már el tölt a' Fársáng, 's azoknak is a' kik dévalkodva használták, már most tsak anynyi hasznok van benne, mint nekem a' ki semmi részt se vett. — Itt száraz, némelykor hideg, de igen szép napok járnak. — Az Anglus Nyelv igaz hogy véghetetlen munkámba került, de már hálá Istennek beszélek, jól ugyan még nem, hanem egy-néhány heti gyakorlással reméllem, hogy jól 's fojvást fogok beszélni. Az itt lévő Anglus esmerősimmel 's Széchényivel többnyire anglusul beszélek. Széchényi 's minyájon az esmerősök édes Anyámat tisztelik. — Wertau is itt vagyon 's tiszteli édes Anyámat, ő tavasszal megint Lovat vásárolni bé fog menni Erdélybe. — Azt hallottam, hogy a' Görtsöni Dominium el fog adodni 's Wass Dániel veszi. — Ugyan kár, hogy nints pénzünk 's ha a' Bátyáim másnak engedik, nagyon fognak hibázni. (Igy! befejezetlen.)

28.

Nro 36° Bétsbe, Mart. 1ejen 822.

Kedves jó Anyám!

Ma délbe indulunk. — Képzelhetsz édes jó Anyám, mely sietséggel írom ezt, annyival is inkább, hogy Luigietol le vivendő Leveleket is kell még írnom. — Luigi vagy két nap mulva indul le, holmi aprólékos portékáimat, a' mit magammal nem viszek, viszi le. Innen Pestig a Dunán, onnant szekerekkel Debretzenig, a' hová már jrt Csáky Sándor, hogy Forspontot kaphasson Margitáig a' honnan az ő alkalmatosságával vite-tődik Síbora. — Szintén nehezen esik a' szegény Luigietol valo meg válás, de nekem is neki is jobb így, mert nekem koránt sem leszsz olyan költséges 's szükségem pedig valójába nints réa, neki pedig ámbár

most jól vagyok, de a' Doctorok vélekedése szerént is az egészsége igen gyenge a nagy utazásra. — Kezeit alázatosan csokolom 's maradok

Kedves jó Anyám

engedelmes fia *Wesselényi* s. k.

P. S. Ez után lehet, hogy olyan gyakran nem fogok írhatni, mint eddig, de azt méltóztasson édes Anyám se nekem rossz néven venni, se valami betegséget vagy egyéb bajt okának tulajdonítani.

29.

Strassburg, Mart. 11-kén 822.

Kedves jó Anyám!

Stuttgartból lehetetlen volt írnom. Utazásunk nagyon sietve megyen, 's azon rövid időt. a' melyet egy-egy helyen töltünk jól kívánván használni, olyannyira el vagyunk járással, nézéssel, vizsgálással, olvasással foglalva, hogy a' mit leginkább ohajtók, kedves jó Anyámnak írni, azt is csak nagyon sietve 's röviden tehetem. — Mint *Münchenbe*, mint *Stuttgartba* nagyon jól fogadtattunk, Széchényi által igen szép esemetségeket csináltam 's valójában nagyon jól mulattam magam. — Széchényi sokkal jobb utozo társ, mint a' mint gondoltam is. — Én hálá az Égnek igen egészséges vagyok, egész törekedésem az hogy sokat és észszel lássak és halljak, 's reméllem hogy legalább ostobábban nem fogok haza vissza térni, mint a' hogy el jöttem. Innen 2 ora mulva indulunk Párisig tsak Epernébe fogunk vagy 2 napot mulatni, a' hol van a' Champagnernek valóságos hazája 's a' hol az aval 's a' szőlővel való manipulatiot égy kevésbé meg akarjuk nézni. — Legfelyebb 20-ik Mart. reméllem, hogy Párisba leszek. — Itt való mulatásunk azt hiszem valami 3 hetet fog tartani. Itt már a' frantzia serénység 's ügyesség már kezdődik. — A közös költségeinknek én 3-ad részét fizetem, nem éppen oly nagy a' költség, a' mint gondoltam, pedig igaz, hogy nem vesztegetünk, de semmit is magunktól nem vonunk meg. — Párisból reméllem többet 's hosszasobban írhatok. — Kelemt, Pöllnitzet 's Intzét szívesen köszöntöm. — Kezeit alázatosan tsokolván fiui tisztelettel maradok

Kedves jó Anyám!

híven tisztelő fia *Wesselényi* s. k.

P. S. A mint utolsó levelemben is irtam az Adressem tsak enynyi:

à Mr. le Baron Wesselényi

à Londre

à l'ambassade d'Autriche.

30.

Nro 40. Paris den 16 Mart. — 822.

Kedves jó Anyám!

Strassburgból irt levelemben reméltem méltóztatta venni kedves Anyám. Onnan Nancy és Chaolons felé 13-ik Epernaybe érkezünk. Ott vagyok a Champagnernek leghiresebb bortermő helye. Mr. Mőethoz

a' kit Széchenyi esmert mentünk egyenesen, ez a' gazdag birtokos a' leg nagyobb vendégi szeretettel fogadott. Meg jártuk vele a' szőlőket, 's az igen szép pintzéit, melybe ezennel 800.000 Butellia bor vagyok. Ó tölle veszik az Anglus, frantzia, Muszka etc. Udvarok Boraikat. — Láttam 's végére jártam az egész ide valo szőlő miv modjának. — Ebéden sok féle veress, — fejeér, — ó, — ujj, — mussirozó — s nem mussirozó a' leg fainabb borokkal tractált. — Ide 14.-ik estve érkezünk. Párisnak tekintete kivált estve valójában tündéri, 's minden arról formált képzeteket felyül mul. Tegnap 's ma minden felé valo futkossással 's nézéssel tölt el. — Én hálá Istennek nagyon egészséges vagyok. Széchenyi tiszteli édes Anyámat. Ó valósággal igen jó uti-társ; bizonyos vagyok benne, hogy más akármí moddal ha tettem volna meg ezt az utat fél anynyit se láttam 's tapasztaltam volna. — Eddig elé, Bétsből való el indulásunk olta tett költségeinknek reám jövő része mind öszve teszen 188 fl. Conv. Pénzt és 400 francot. — Kelement s Pöllnitzet szivesen köszöntöm. — Méltoztatik meg engedni kedves jó Anyám, hogy ily röviden irok, de ki fogom potolni, tsak az itt lételnek kábitó napjai teljenek el. Kezeit fiui tisztelettel csokolja

hiven tisztelő fia *Wesselényi* s. k.

31.

Nro 41. Paris 24.-ik Mart. — 822.

Kedves jó Anyám!

Ezen holnap 16.-án innen irt 's egy Kurir által Bétsbe küldött Levelemet reméllem kedves Anyám méltoztatott venni. — Én hálá Istennek igen frissen vagyok, ha vétek nem volna azt mondanám, hogy egészségem felette jó, mert ki mondhatatlanul hizom. A' frantzia igen jó kost nagyon jól fog rajtam. — Hogy Páris nekem nagyon tetzik szükségtelen írnom 's erősítenem, tudom, hogy kedves Anyám külömben is meg hiszi. — Ennél szebb város, barátságosabb 's modosabb emberek, több idő töltés, jobb étel 's ital nem hiszem hogy valahol legyen. — A mi az itt valo mulatást legkellemesebbé teszi, 's minden örömmel való élést fűszerezi, az hogy az ember minden unalmas feszességtől ment 's az illendőség határáig a legnagyobb szabadságban élhet. — Itt a nevezetesebb helyeket 's dolgokat már jó részt mind meg néztem. A volt Musée Napoleon most Musée du Louvre ez uttal be van zárva mivel holmi igazításokat tesznek benne, hogy ezt nem láthatom nagyon sajnálom, valamint a' Pantheon, a' hol vagyok a' Rousseau, Voltaire 's más Nagy Emberek temetője, ezt az uralkodás félelmes volta a' publicum szeméi előtt el rejtette, minden szabadabb gondolatok' vagy emlékezeteknek csak fel ébredésétől is rettegven. — A Deputatusok Kamarájába már több izbe voltam, ezen nevezetes gyűlést nagyon szép látni 's azon esmeretes embereket hallani. — Tűz, sokszor gorombaság, de még többször elmésség uralkodik a' Beszédekben, sajnálva kell látni, hogy nem valo hazafiui buzgoság, hanem önnön szeretet, fényleni való vágyás, 's gazdagság vagy hivatalok szomja szaggatja őket oly külömböző részekre 's fegyverezteteli fel egymás ellen a' legmérgezőbb viaskodásra. Sokan a' *bal részről* oly szabadon beszélnek, hogy a' royalisták 's ultrák mint elkerülhetetlen dolgot jövendőlik hogy ezen Kamarának

szélyel oszlása után azon Deputatusok bizonyosan el fognak fogattatni. — A' gondolkodás módja nagyon nyughatatlan, szoros rend 's nagy ügyelet zabolán tartja a' Nemzetet, de nem sok kell 's a' leg kisebb alkalmatossággal ki fog törni. — Nem lehet gondolni, hogy menyire ragaszkodnak a' meg holt corsicai ember fiára függesztve. — A' Theatrumok nagyon jók, főként a Szomoru Játékokba *Tálmának* látása minden képzeleteimet felyül mulja. — A Ballettek 's Operák is nagyon jók, 's főként a' Gratiáknak a' Mesterséggel való bájolo szövetsége az, a mi sokkal felyül emeli a' Bétsieknél. — A' sétáló helyek, a' Tuileriák kertje, a' Boulevardok, a' Champs Elysées, a' Bois de Boulogne, Palais Royale etc. nagyon szépek, nem tsak izléssel 's csinossággal valo elrendelésekért hanem a' sétálóknak végtelen számu tarka csoportjaiért a' Bétsieknél hasonlíthatatlanul szebbek. — Az egész városnak nyájosabb tekintetet ad, hogy az utzák többnyire szélesek és a' Házak nem felette magosok, többnyire tsak 2 vagy 3 emeletűek, hanem nagyon kár, hogy a' Piatzok 's utzák tsinosabbán nem tartatnak. — A Környékbe voltam: *St. Denisbe*, a Királyok régi Temetkező-helyek. — Mal-maisonba; ez most az orosz országi volt vice királyé Eugené, de a' ki nem lakik frantzia országba, itt nevezetes a' Napoleon dolgozó háza 's kitsiny Bibliothecája, mely éppen abban az állapotban van, a' mint ő H. Helenába valo elindulása előtt itt még 4 Napot mulatván, azt hagyta. — *St. Cloud*, a' hol a' kir. Familia a' Nyarat többnyire tölteni szokta, nagyon szép és pompás. — Párist felette drága helynek nem lehet mondani, itt a' hol szállva vagyok *rue Richelieu à l'hôtel des princes* fizetek napjára 4 francot. Enni lehet jól 4 vagy 5 francal. — Midőn valahová megyek 14 francot fizetek egy igen tsinos cabriolettért napjára. — Széchényi is itt nagyon szállva, többnyire együtt ebédelünk, ő tiszteli édes Anyámat. — Itt sokáig nem mulatván nem tartottuk érdemesnek ily rövid időre esmeretségeket tsinálni 's magunkat aufführoltatni. — Éppen a' követünkénél voltam B. Vincentnál a' kinél ebédeltünk is, az itt valo követéségnél levőkkel is B. Stürmer, Binder, Sardegna, G. Merveldt, s' G. Bouttal meg esmerkedtem. — Holnap reggel megyünk Ramboulettire a' hol azon hires selyem-Juhok vagynak, valami 5 postányira fekszik innen, keddre újra vissza jövünk. — Innen Angliába azt hiszem a' jövő holnap első napjaiba fogunk által menni. — Ha nekem Kedves Anyám irni méltoztatik az adresse tsak ennyi: *à Monsieur le Baron Wesselényi à Londre à l'ambassade d'Autriche.* — Kelement, Pöllnitzet 's Intzét szivesen köszöntöm. — Még innen fogok egyszer kedves Anyámnak irni, — addig is kezeit alázatosan csokolom 's hiv tisztelettel maradok

forron szerető engedelmes fia *Wesselényi* s. k.

32.

Nro. 42. Páris Mart. 29-kén 822.

Kedves jó Anyám!

Ambár nem régen irtam kedves jó Anyámnak, de egy Kurir menvén most Bétsbe nem mulathattam ezen bizonyos alkalmatosságot az írásra el. — A napokba Rombouilletten voltunk, a' király hires Spanyol Juhait meg néztük. A Fajta igen originális és tisztán van megtartva. A Juhak nem tsak fainságáért a gypjunak, hanem annak bősé-

géért igen betsesek, vagynak Berbétsek, melyek 18 fontot is megadnak. — Mindazon által Magyar országon vagynak minden tekintetben éppen ilyen jók és fainok, sőt azt hiszem még fainabbak. A nevezetes Sevresi Porcellan Fabricat is láttuk; csínosságára, szépségre és elegantiára nézve nem gondolom, hogy azt semmi is felyül mulhassa. — A festetlenek olcsóbbak, mint a' Bétsiek, de a festettek sokkal drágábbak. — Láttam a' többi közt egy nagy vázent, melynek 36 ezer fránk az ára. — Rambouilletbe mint menve, mint jöve Varsaillba mulattunk. Lehetetlen, hogy ennél királyibb kastély 's kert existáljon, minden a leg nagyobb fénybe 's pompába vagyon. — Itt egész itt létünk olta a' legszebb kellemetesebb idő jár, minden zöldül, a' fák virágoznak, a' mezők a legelevenebben virítanak. Ha érzésem 's szívem kedves Anyámhoz 's Honnyomhoz nem vonzana, untalan, örökké itt szeretném lakni. — Igaz, hogy a' léhaságra 's korhelységre hajlandó itt lelke nemesebb részét, egészségét, pénzét 's egész lételét a' bujaságot lehellő 's szokatlan ingerekkel bájoló gyönyörűségekbe egészen 's örökre eltemetheti, de a kinek érzése 's lelke a' méltóbb 's valobb dolgok hiv érzése által a' hiabavalóságok nyilai ellen meg vagyon edzve, az igazabb 's nemesebb örömek, miveltebb gyönyörűségek 's hasznosabb foglatosságok közt jöholt is napjait nem töltheti, mint itt. — Ujságot nem irok, mert itt minden figyem a, Görögországi dolgokra vagyon függesztve 's azt kedves Anyámék az ott való Ujságokból hamarabb megtudhatják. Itt nagyon interessálja magát minden ember a' Görögökért. — Frantzia ország belső képpen éppen nints csendességbe, gyakran üt ki holmi, mint most közelebről a' Generalis Breton formalis párt-ütése, de még eddig mindég elnyomattatott, hogy az a' mi el rejtve oly nagyon forr, örökké el fog é nyomattatodhatni? az nagy kérdés. Magok a Frantziák kételkednek benne. — Még Angliába való menetelünk előtt fogok kedves Anyámnak egyszer írni. — Széchényi tisztelteti édes Anyámat. — Ő a legjobb uti-társ, a' kít lehet kívánni. — Igaz, hogy ő mindenben serénységgel 's fáradhatatlanul munkálkodó 's a leg nyughatatlanabb ember lévén, a' kít valaha láttam, engem sokat nogat, 's lassusággal 's gyakori késedelmességemmel sok baja van. De ez nekem ha alkalmatlan is, de nagyon hasznos, életre valóságra 's pontosságra szoktat. A' késő öltözködésnek már vége van. — Minden képpen egy ilyen embernek Társasága, a' ki e nagy világba annyit forgott, a' ki oly sok praejudiciumoktól ment, 's szüntelen való olvasással egész igyekezetét a' maga mivelésére fordítja, nagyon hasznos. Mi itten ezen lármás város varázsló gyönyörűségei között is a dél-előttöt itthon olvasással 's tanulással töltjük. — Nagyon örvendek, hogy legényt nem hoztam magammal, mert nagyon sokba kerülne, 's a' Széchényi Camerdinere mind a' kettőnket, mint hogy mind ketten szeretjük dolgainkat magunk igazítani, elegendőleg szolgálhat. — Egyedül való ohajtásom az, a' miért kérem a' jó Istent, hogy kedves jó Anyám napjaira áldását és kegyelmét halmozza, 's hogy egészségbe 's örömbbe találhassa 's ölelhesse hiven tisztelő 's holtáig szerető engedelmes fia

Wesselényi s. k.

33.

Páris 4.-ik Apr. —822.

Kedves Anyám!

Éppen most indulok Széchényivel innen Normandia fele Angliába, nem akartam innen elmenni, hogy még egyszer kedves Anyámnak ne írjak, de ez uttal sietvén tsak anyit írok, hogy mi hála Istennek igen frissen vagyunk. — Szivemből óhajtom, hogy kedves Anyám a' leg kivántabb egészségbe légyen és maradjon. Első levelem Londonból fog menni. — Kezeit alázatosan csokolván fiui tisztelettel maradok

engedelmes tisztelő fia *Wesselényi* s. k.

34.

London 18 -ik Máj. —822.

Édes kedves jó Anyám!

Apirlis 19-kén irt Levelét ezen holnap 12-kén vettem kedves Anyámnak, édes vigasztalásomra szolgált abból kívánt egészségbe való lélelét látnom. — Hogy az olta nem válaszoltam fő oka volt ezen Curier elindulásának várása, más felől pedig többnyire utazásba voltam az olta is, 's tsak tegnap estve jöttem ide Londonba vissza. —

Newmarketből 11.-ik érkeztem ide 's 12.-ik esmét egy más excursionra mentem az ifiu Hertz. Lobkovitzal. — Megjártuk Oxfordot, Woodstock 's Blenheimot, — Windsort 's a' Kewi kerteket. — Mely felséges ország ez! Mennyivel ajándékozta meg a természet és meg mely sokkal többet tett a' találmányos 's munkás emberi ész s' erő! A virító mezők, a megfoghatatlan vegetatio, a' mindenben uralkodó csinosság 's jó izlés egy tündér világba képzelteni az embert lenni, 's egy örökös innepi kertbe gyönyörűség követi az utasnak minden lépéseit. — Itten Széchényivel (a' ki édes Anyámat tisztelteti) égy háznál vagyok szállva. Hertz. Eszterházi igen barátságosan vagyon hozzám, holnap nála fogok ebédelni, — Széchényi már több lovakat vett, én még egyet sem, szép-szerént az ár a nagy akadály, más felől pedig a' választásba kényesnek kell lennem. — A Courier sietőbben indul el mint gondoltam, azért nem is írhatok kedvem szerint 's csak rövidnek kell levelemnek lenni. — A plemtentia dolga még tsak abba van, -s talán haza menetelemig abba is marad. Itt se a mi törvényünkhöz telyességgel nem tudnak, se a déák irás nem igen megyen. — A nélkül, hogy a követségünk bele ne elegyedjen nem is lehetne a' dolognak megessni, — Eszterházit pedig hogy kérjem ezen dologra maga ellen; sokkal bajosabb effélet külföldön tenni, sokkal bajosabb effélet külföldön tenni, mint otthon gondolják. — Kelemennek ez uttal nem válaszolhatok a' sietés mián, de szívesen köszöntöm, valamint szegény Pöllnitzet 's Intzét is. Az Isten oltalmazza 's áldja a' kedves jó Anyám minden oráit. Kezeit alázatosan csokolván forro szeretettel 's méjj tisztelettel maradok

Kedves jó Anyám

szerető tisztelő fia *Vesselényi* s. k.

35.

Máj. 28-kán — 822. Londonba

Kedves jó Anyám!

Egy Kurir által ezen holnap 17-kén irt Leveletem eddig kedves Anyám reméllem régen vette. — Én hála Istennek igen frissen 's a' legjobb egészségbe vagyok. — A' Napokba künn voltunk Epsomba a' vers-futásokon, ennél szebb s elevebb tekintetet nem lehet képzelni, több hatvan ezer embernél nyüsgött tarka csoportokba többnyire szeren 's ló-háton. Az ugy nevezeit Derby-Stakes-t a' Hertzeg Yorknak egy 3 Esztendős v. pejj Moyses nevü lova nyerte, teszen mint-egy 3400 aranyot. — Itt a' legszebb idők járnak. A' Tavasz kellemeit soholt szelidebb nyajasabb formába nem lehet érezni, mint itt. — Még el indulásom olta Bétsből költségeimről kedves Anyámnak tisztán egyszer sem irtam. Imhol rövid foglalatja: Bétsből Párisig utunkra tett költségeinknek reám jövő része 42 arany.

Párisba 's a' Frantzia országba tett utunk Calaisig — — —	154	arany
Itt Angliába tett Utozásim, — lakásom — ételem — — —	200	—
Köntösök, Csi'smák (nagyon drágák), Fejérmü, öltöző Toilette, Beretvák et cet. — — — — — — — — —	100	—
	496 arany	

Ez magába véve sok pénz, de azt hiszem, hogy ilyen Utot ennél kevesebbel még senki se tett' olyan illendönn élve 's tisztességesen Utozva, annyi tapasztatást, látást, vizgálást téve mint mi. — A minapi irt egy levelemben Kelemennek a' költségeimet nagyobbra tettem 's elevebb szinekkal festettem, de volta képpen ugy van a' mint ezennel irom, de instálom kedves jó Anyám méltotasson Kelemen tsak az előbbeni Calculusom hiedelmébe hagyni, mivel ugy inkább iparkodik pénzt egybe szerezni: 's ámbár még eddig ahoz-képest a' költségeim oly sokra nem mentek, de sok van még hátra, 's a' nagyobb kiadásaim, vásárlásaim et cet. még ez után következnek, melyre nézve a' Széchenyi-től kölcsönözendő Pénz summája 's állapota szinte annyi 's olyan lészen, a' mint azt Kelemennek a' minap irtam. — Hogy meddig leszünk még Angliába, magam sem tudom. Minden esetre Septemberbe reméllem, hogy kedves jó Anyám áldott kezeit csokolhatom. — Junius első napján megyünk Yorkshire-be, onnan vissza jöve Scotiába tesztek égy utat. — Még Lovat égyet sem vettem, a' jó Ló itt se minden Bokorba terem. — A jó lsten szent oltalmába ajánlom kedves jó Anyámat 's fiui méjj tisztelettel maradok

engedelmes igazán szerető fia *Wesselényi* s. k.

36.

London Jul 4-kén — 822.

Kedves jó Anyám!

Már égy néhány napja, hogy haza irt Leveleim bé petsételve állanak várván a' Kurirnak el indulására, de ez sokkal későbbre történvén, mint a' hogy gondoltam, nem akarám el mulatni ezen későbbi Dátumról is égy két rendet írni. Én hála Istennek igen frissen vagyok, tsak a' szem-látomást való hizás nem kevésé szomorít, de hála Istennek legalább

van erőm el hordozására. — Most vagyok égy mén-lóval Alkuba, barna pejj, jegy nélkül, 15-ör nyert 's most hág 10 aranyért, 8 Esztendős, — ez sem felel meg egészen kívánságomnak, de a' fajtája megfizethetetlen jó. — A' napokba megyek újra Newmarketbe a' Juliusi vers-futásokra. — Kezeit alázatosan csokolván, méjj tisztelettel maradok kedves jó Anyám!

holtig tisztelő szerető fia *Wesselényi s, k.*

37.

London Jul. 8-kán 822.

Kedves jó Anyám!

Már ez a' harmadik levelem, a' melyet ezen Kurirral haza küldendőt irok. — A' Kurir menetele újra haladván a' Jul. 5.-kén (a' mint emlékezem) irt Levelem bé petsételése után vettem tegnap előtt a kedves Anyám irt betses Levelét. Mely örömmöm abból az édes Anyám jó egészségbe való létét érteni 's azt is hogy már valahára innen Angliából is méltoztatott töllem Levelet venni. — A Bétsbe én nékem küldendő pénz iránt éppen bizonyos terminust, nem tudván az oda való megérkezésemnek idejét, nem tehetek, hanem ezen Levelem vétele után méltoztassanak a' pénzt minyár fel küldeni, azt tartom jó lenne azt nem a' Diligençal tenni, mivel nagyon későn jön, hanem ha lehetne Mauksch által Wechsel-lel. A' pénznek Augustus végével Bétsbe kénék lenni. — Hogy megnyit méltoztasson édes Anyám küldeni, arrol semmit sem irhatok, mivel azt nem az én kívánságom, vagy szükségem határozhatya meg, hanem tsak az oda lent valo possibilitás.

Luigie iránt szó sem lehet, hogy ő előmbe Bétsbe fel jöjjen, igaz hogy erről tettem volt neki említést, de tsak azért, hogy vigasztalására legyen az el indulásomkor valo váratlan el maradásáért. — Jágert fogadni a' kedves jó Anyám igen helyes tanátsa szerént igen is fogok, de nagyon szeretném Frantz-ot, a' ki Kendefinél volt 's most Wesselényi Farkasnál van meg fogadni, *hogy ha Wesselényi Farkastól el menni szándékozik*, mivel onnan el tsalni vagy tsak el hivni is az lsten mentsen, azért instálom méltoztasson ezt Wesselényi Farkastól 's Frantzot meg tudakoztatni 's éngem arrol tudositani. — Éppen ma vettem meg azt a' Mén-lovat, a' melyről mult Levelemben említést tettem, az árrára nézve minden embernek azt kell mondani, hogy ezer aranyon vettem, de valójába itt helybe tsak 325 aranyba került.

Kezeit alázatosan csokolván hiv tisztelettel maradok
szerető tisztelő fia *Wesselényi s. k.*

38.

London Jul. 24.-kén 822.

Kedves jó Anyám!

Már valójába régen nem irtam kedves jó Anyámnak, ennek egyedül valo oka az országba valo elé 's hátra járásom. — Junius 24.-kén irt Levelét ezen holnap 13.-kán volt szerentsém tisztelni. Az Anglus Mén-ló vevésébe nem nagy szerentsém van. A' The Student, melyről utolso Levelemben irtam már esmét nem az enyim, szerentsémre még minek

előtte a' vásár végre hajtodott volna meg tudtam, hogy nem capax csikokat producálni, ezt annyival inkább sajnálom, mivel nagyon derék 's hires ló különben 's én már jó részt Mén-ló nélkül fogok haza menni, mert valójába semmit nem képzelek bajosobbat, mint itt jó 's főként hiba nélkül valo lovat kapni.

Egységem hálá a' Minden-hatónak jobb mint valaha életembe volt. — Itten még vagy 10 napot fogok mulatni 's akkor megyek Párisba, az ottan való mulatásom 's a' vissza való utommal, (mely azt hiszem a' Nederlandok felé leszsz) jó részt a' jövő holnap el fog telni, ugy hogy tsak September 10.-dike táján gondolom, hogy Bétsbe fogok lehetni. — Nagyon fájlalva értém a' Kelemen leveléből a' szegény jó Balogh halálát, — egy betsületes emberrel 's nekem egy igaz jó Barátommal kevesebb van ezen a' Világon, — mely nagyon sajnálom Háza-Népét! — Égy köny-cseppet áldozok vesztésének, 's emlékezetének örökös helyet érzésembe. — Széchényi kedves jó Anyámat szivesen tiszteli. — Hogy a' pénz szüke 's a' semminek is el nem adhatása mind inkább nő elég sajnosan látom a' hazunnat valo Levelekből, de a' hogy lehet azt reméllem tsak el tengünk lengünk, 's a' jó Isten nem hágy el. — Dr. Fazékas 's a' Pap róllam való meg emlékezéseket szivesen köszönöm.

29.-ik Julij. Ezen fennebb irt dátumrol költ leveletem égy Kurir menetelére várva mostanig nem küldém el 's ma a' kurir tsak későbbre menvén el a' Postán küldöm.

A' Mén-ló iránt ujra változott a' dolog állapotja — égy igen derék 's az említett *The Student*nél minden tekintetbe sokkal jobbat reméllem hogy fogok kapni, most vagyok vásárba iránta, hanem jóval drágább a' másíknál.

A' kedves jó Anyám kezeit alázatosan csokolván fiui hiv tisztellettal maradok

Kedves jó anyám

forron tisztelő 's szerető fia

Wesselényi s. k.

39.

Frankfurt den 15.-ten Sept. 822.

Kedves jó Anyám!

Ezen levelem meg érkezése előtt már reméllem Bétsbe fogok jóval előbb lenni. — Aug. 15.-kén hadtam el Angliát 's 3 Lovaimmal égygyütt szerentsésen által jöttem Ostendébe, onnan per Bruge, Gant, Brüsselbe, 's egy néhány apro excursiók után, melyeket Nederlandba tettem, Luttich, Aachen—Cöln—Coblentz 's Mainzon által tegnap előtt ide érkeztem szerentsésen 's Lovastol-ebestől-kutyástól igen egésségesen. — A' Lovaimmal nem utazom ugyan égygyütt, hanem egy igen biztos emberem van velek 's örökké ugy küldöm, hogy a' Nagyobb városokba találkozzom velek. — Magam többnyire Diligençéal utaztam eddig jöve, — innen egy Lehnkutschert fogadtam, a' ki 100 ft C. p. Regensburgig viszen 5 nap alatt, onnan mást fogadok 's reméllem hogy innen 10 nap alatt Bétsbe leszek. — Széchényinek Párisba dolga lévén Doverből Calaisba ment által 's az olta meg váltunk egymástól, de a'

leg váratlanabb öröömre tegnap itt esmét találkoztunk, mind azon által néki más felé kelletvén menni, nem fogunk Bétsbe együtt utazni. — Itt még vagy két nap mulatok, mivel több esmerősseim lévén igen jól mulatom magam. — A' Lovaimat tegnap dél után küldöttem el, 's tsak Regensburgba fogom utol érni, a' hol hajóra fogom szállítani 's ugy küldöm Bétsig, — Frankfurt igen barátságos, vidám 's szép város, 's valójában jól esik, hogy a' dohány füsttől gőzölgő hollandusok 's a' ditsekedő nyalka Burkusok közül ki verekedtem. Itt éppen most van a' nagy vásár. — Idők nagyon melegek járnak, a' szőlők már jók 's édesek.

Ugy hiszem hogy leg felyebb 18.-ik Septemembe Bétsbe fogok lenni, de addig még Regensburgbol égszer fogok kedves jó Anyámnak írni. — Előrré örvendek azon Leveleknek melyeket Bétsbe reméllek kedves Anyámtól találni. — Adja Isten, hogy kedves Lelkem Anyám ezen Levelemet éppen oly jó egészségbe vegye, mint a' milyenbe én irom. Kelemenéket szivesen köszöntöm. — Anyai kegyes kezeit forro szeretettel csokolván fiui hiv tisztelettel maradok

tisztelő szerető fia *Wesselényi* s. k.

40.

Sept. 27.-kén. 822. Czenken.

Kedves lelkem jó Anyám!

Hála a' Mindenhatónak ujra Magyar földön vagyok, — tegnap előtt jöttem ide Bétsből. — Béts most teli van erdélyiekkal, annyira, hogy oda érkezve Erdélybe gondoltam magam lenni, sok örömet okozott esmerősseimmal való találkozásim, de még is nem érezhettem azon előre el-ragadtatással álmodozott boldog érzeményt, a' mit Hazámba valo vissza térésemmel ígértem magamnak, — mert az, a' mi Honynyomat leg betsesebbé teszi, 's a' mi ott leg drágább nékem Kedves jó Anyám nem volt jelen, nem érezhettem az Anyai karok áldott ölelését 's nem hallhattam a' jól esmert szavait, de Isten jó voltából az a' Menyei szem-pillantat is már nem meszsze vagyon. — A' Lovaim is itt vannak, — égy Kantzát melyet hoztam el-adtam Széchenyinek, nyertem rajta az uti költségén kívül 140 aranyat, ha másnak akartam volna el-adni még égszer annyit nyerhettem volna. — A' Mén-lovamat 's a' 3 Esztendőös Kantzámat melyek mind ketten itt vagynak, innen ugy gondolom 1.-a Octobr. inditom égy igen biztos és betsületes Huszárjával Széchényinek, a' ki már több izben tett egyedül Lovakkal ilyen utakat. Innen Pestig azt hiszem 6 Nap alatt el érkeznek — onnan per Czinkota, Isaszag, Koka, Jász-berény, Jász-Apáti, Poroszlo, Tisza-füred, Hortobágy, Ujváros, Böszörmény, Téglás, Nyir-Adony N. Károlyba. Azt tartom, hogy a' Lovak 14 vagy 15.-ik Oct. N. Károlyba fognak lenni, de ugy lehet, hogy egy-két nappal későbbre érkeznek. — Károlyiéek olyan jók voltak, hogy minden tisztjeiknek a' hol a' Lovak az ő Jóságaiikon mennek keresztül parantsolatot küldöttek, hogy a Lovaimnak jó szállások 's ételek legyen. — Jónak látnám ha Siborol a' Lovaknak elejekbe küldenének, 's leg inkább szeretném, ha Kelemen maga tenné azt a' barátságot, hogy elejekbe menne. — Erre a' végre ide zárom a' Lovak March-routtájokat a' mely szerént őket meg találhatja. — Ezen Huszárnak a' ki a' Lovakat viszi az Uti költségre való Pénzt a' kezébe fogom

adni, melyről ő megérkezésével számolni fog, — az ő fáradságáért pedig s azért mivel különben is vissza volnék én köteles ötöt küldeni, úgy egyeztem vele, hogy ha a' Mén-lóval Sibóra betsületesen 's hiba nélkül meg érkezik ottan Néki egy Lo fog fáradságáért adodni. — Ezen Lonak olyannak kell lenni, a' melyen ő ide vissza jöhessen 's mint égy 100—130 ft értékű légyen, ha nekünk most olyas Lovunk nintsen reméllem Kelemen ki kurkász hamarjába Intzétől vagy valakitől égygyet, hogy ha addig a' két Doctornak szánt pejj Lovat még fel nem küldötték volna, ez az ember fel hozhatná ide 's innen minynyárt Bétsbe küldődne. — Én nekem még Bétsbe némely dolgaim vagynak, 's vagy két-helyre nem térhettem ki, hogy vadászatra ne igérkezsem, azért még vagy két hétig itt fenn fogok maradni. — Most égy betsületes ember Jágert fogadtam, de tsak holnapjára, nem tudom le viszem é magammal vagy nem, úgy lehet égy más öreg rendű Jágert fogok le vinni a' ki a' mult Télen a' Luigie betegsége alatt mellettem volt. — Még szekeret nem vettem, de a' napokba újra Bétsbe menve fogok venni. — A Sabeltől küldött pénzt igen nagy köszönettel vettem hiba nélkül.

Hogy ha Kelemen nem mehetne, Tothot, vagy Fejér Ferentzet vagy Michelt, vagy valaki más *biztos* embert lenne jó a' Lovak elébe küldeni. — Kelemennek nem irok mivel sietek ezen Levellet a' Postára küldeni, de ötöt igen szívesen köszöntöm, valamint Pöllnitzet 's Intzét is. — Kezeit fiui tisztelettel csokolván maradok

hiven tisztelő, szerető fia *Wesselényi s. k.*

41.

N. Károly Sept. 16-kán. — 823.

Kedves jó Anyám!

Itt az egész hét Restauratioval, Bálokkal 's ebédekkel tölt el, sokkal vigabban mint a' hogy gondoltam, — tegnap volt az utolsó gyűlés. — Ma megyünk a' két Károlyival, mivel Lajos is itt vagy, Csákyhoz Margitára, holnap ott vásár lévén, ott maradunk, holnap után ide vissza, Pénteken Erdődre vadászni 's így tsak vasárnap kerülök haza. — Hogy ha valami Levelem érkezett kivált Berkeszről Waytol, vagy Rima-Szombatrol Doctor Toth-Pápaitól instálom méltoztasson ezen Hajdutul el küldeni — mivel ettől fogom meg látni, hogy mikor kell eleibe küldenem. [Üresen felejtett lapon: Ez a' Lap általam, mint nagyon ugrós Ember által, általugratott.] Károlyiék 's Otto, a' ki mind itt volt, tisztelik kedves jó Anyámat. — Kezeit alázatosan csokolván tisztelettel maradok

engedelmes fia *Wesselényi Miklós s. k.*

P. S. Hogy ha olyan betegségbe, mint az Eucharis találna vagy égy Ló esni, mindjárt a' két vékonyját und die Sporen Aders kell kemény köris-bogaras és Therbentinás Scharf-Salbennel kenni.

42.

Pozsony Sept. 21-kén. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

Már valójába régen nem teljesithettem azon kedves kötelességemat, hogy kedves jó Anyámnak irjak. — Azon egy Levelemet, melyet

ide való megérkezésem után irtam, reméllem méltóztatott Kedves jó Anyám eddig venni.

Az idő nem létevel nem akarom magamat menteni, mert így szeretett jó Anyámnak írni örökké van idő, ámbar valójába itt eléggé apróra van az idő osztva. — Minden nap legalább 3-szor fel kell öltözni, hol fél hol egész gálába, hol magyar, hol német héjba, — a' sok visita adások, — barátok meglátogatásai, — sessiok — 's multságok közt észre sem véve telik egy nap a' másik után, főként a' még a' Koronatio megtörténik. — 17-ik vala az Einzug, — igen pompás és szép, — én is ott fityegék 's lovagoltam a Batalladort, a' melyet kevés ember hagyott nézetlen, — a' legszebb Lo volt az egész Einzugba Károlynak a' Töllünk való Armidorja. — Way Ábrahám (a' ki az édes Anyám kezeit csokolja) olyan jó volt, 's a' két töllünk való Lovát, a' Batalladort 's a' Vezért az én dispositiom alá adta, de nem sokszor érkeztem réá, hogy még eddig lovagoljak. — Sajnálottam, hogy a Palatinus a' Favoritot nem merte lovagolni, és hogy Sándor a' Hassánt mivel Lovak közt nagyon bolond, nem lovagolhatta. — Nagyon meg szerették a' mi Lovainkat, s' sokan szeretnének venni, éppen tegnap Lichnyofskyval ereszkedtem jövendőre Kosokért vagy hat Lóra alkuba.

Még eddig tsupa Ceremoniálék fojván meritalis dolog nem fordult elő. — A' Király Beszédje a Thronusrol valójába szép volt. — Most az erre teendő Feleleten dolgoznak. — A' királyi Propositiók nem rosszak, ámbar nem felelnek egészen a' várakozásnak meg, mivel a' volt a' reménység, hogy a' Király maga fogja a' mult esztendőkre történt hibákat és sérelmeket elé hozni. — A' gondolkozás modja 's Stimmung még eddig úgy látszik, hogy egy áltajába véve nem rossz, — hogy meddig tart 's hogy fog ezután ki fejlődni, majd ha a' már meg kezdett kísértések inkább fogják tsábitó maszлагаikat hinteni, azt az egek tudják. — Most az a' közönséges értelem, hogy a' Királyi propositioknak felette hoszsu időt kíván 's bizonyosan az embereket egybe veszesztő discussiojába addig belé ne ereszkedjenek, a' még a' gravamenek 's főként az utolso időkbe történt sérelmek orvoslásba nem vevődnek. — A Deputátusok közt vagynak jó emberek, — Way, — Nagy Pali — B. Prényi, — Plati, — az öreg Balogh, Márjási, Vitéz, 's Péchy. — A' Mágnsok táblája deplorabilis állapotba vagyon, — az egy Illésházytol lehet remélni, hogy fog és jól beszélteni. — Tegnap Wégh meg tevődött Corona Custosnak, Illésházy pedig mint Dapiferorum Magister regni Baro lett. — A Koronatio szombaton leszen, mi a' kik a' minap voltunk esmét Lo-háton lészünk. — Különben a' Palatinus nékem is adott Functiót 's Széchényivel, Pepi Eszterházyval 's G. Bertholddal Illésházy mellé vagyunk rendelve ételt hordozni, — ha a' Trangierozás réam találna bizodni igen úgy menne, mint a' Batyánié Kemény Farkas mellett. — Az eddig elé meg jelent dolgokat idezárva küldöm, méltóztatson kedves jó Anyám magának azokat lefordíttatni. — A szállásom elég jó, 's mindenhez közél vagyon. — Ebédelni közönségesen Waynál, Csákynál, Károlyiéknál, 's Andrassy Georgenál szoktam. — A Lovaim ide nem meszsze Kitzébe állanak, — de hasznokat nem vevém, azt hiszem, hogy mentől előbb el fogom küldeni. — Sokkal jobban tettem volna, ha a pejj kantzákat hoztam volna fel, mert azoknak legalább itt a' városon is vehettem volna hasznokat. —

Kelemenre azt biztam, 's most újra kérem, hogy szerezzen ezekhez égy negyediket (ha mást nem kap, adja *ad usum* az ő Daliját) ezen Lovakat kérem készen és jó állapotba tartani, hogy ha fogok irántok irni, lehessen a' Mitruj vagy Urszuj Kotsisságok alatt ide fel küldeni. — Reméllem a' Juhak eddig szerentséssen megérkeztek. — Itt igen szép és meleg idők járnak. — Kelement 's Frascht köszöntöm. Az édes Anyám kezeit alázatosan csokolván hiv fiui tisztelettel maradok örökre szerető fia

Wesselényi s. k.

43.

Pozsony Sept. 30-kán, 825. éjfélt után 2 órákor.

Édes kedves jó Anyám!

A koronatio 25-ik nagy Pompával meg történék, — ez uttal többen voltunk Lo-háton mint az Einzug és a' Korona kísérésekor, mely 24-kén történt, újra a' Batalladort lovagoltam, s anynyira ki tetző 's szembe tűnő volt, hogy égy Bétsi Festő Lythographirozás végett le is festett rajta. Képzelve édes Anyám, hogy szegény erdélyi ember létemre az én öltözetem tartatik a' köz-itélet szerént itt a legszebbnek, — ezt csináltattam Pesten bizonyos régi hoszsu dolmányaimbol; régi Atilla szabásu, egészen szederjes aranynyal s' Párdutz bőr prémmel, a Kalpag is Párdutz, fekete kocsaggal, — a' régi Nagy Apám féle gombokkal meg aranyozva, 's a' Turkoises karddal, mely itt a leg szebb kard, — az egész Ruha nem került sokba, de mindennek kimondhatatlan tetszik. — 26-ik meghatározatott a' királynénak adando 50 ezer arany, — Metternich és a' Bavarus követ Indigénákká tétetődtek, 's a' kir: Propositiok 's a' király Beszédjére valo Felelet (melynek értelme tsak az: hogy a' Király maga tsak az ország boldogsága elő mozditását 's a' Constitutio meg erősítését tévén propositiojába fel tehát az arra leg sikeresebb modokat ki dolgozva fel fogják adni) dolgoztatott ki. — 27-ik tsak Circularis Sessio volt, a' végre hogy határozodjék el, hogy a' Gravamenekből mik vevődjenek fel előbb, — a' mult esztendőbe történt sérelmekről is sokan szépen és nagy erővel beszéltek, — 's az azon erőszakoskodásokat Tanácslok meg büntettetése is nagyon sürgettetett. — Dezsöffy igen szépen beszélt, többi közt: „Gyászos az, hogy Hazánkon ejtett ezen Sebek Magyaroknak szencségtörő Kezeitől estek, 's hogy vagynak olyanok kik már fél lábbal a' Koporsóba vagnak 's a' másikkal a' Haza Nyakára akarnak lépni.“ (az öreg Zichy — Almásy) 28—29-ik egy Deputatio dolgozta azon Idéakat, hogy a' megtörtént Sebek hogy orvosoltassanak, és hogy miként Securisáltatodjon a' Constitutio, hogy ez után effélék ne történhessenek, — még evel nintsenek készen. Tegnap lejött a' feljebb említett Rapraesentatióra a' királyi Felelet; igen kegyes 's ugy lehetne hinni, hogy talán nyílt szívű ki-tételekkel azt fejezi ki, hogy el fogja várni a' Statusok által fiui egyenességgel ki nyilatkoztatando javito-modoknak elejébe valo terjesztését. Tegnap estve igen pompás udvari Báll vala. Ezen Leveletem onnan jöven vissza irom, mert nappal nem igen érkezek irni. — Időmet igen jól töltöm, 's hálá Istennek nagyon egészséges vagyok. — A Lovaimat,

nem vehetvén itt hasznokat, 's a' tartás nagyon sokba kerülvén, el adtam 2500 frton Sándornak, — Mihály még egy néhány nap itt fog maradni, hogy a' Sándor Kotsissát tanítsa, ez után pedig le küldöm. — Már most újra is ugyan kérem Kelement hogy szerezzon a' három pejj Kantzámhoz egy negyediket 's ha lehet még egy ötödiket is. — Itt egész 28-dikig igen szép és meleg idők jártak, 28-dik az eső esett 's az olta nagyon hives van. — Csáky a tavaji Tartozásából hátra maradt 365 ftot meg fizette, s így Margitán Octoberbe tsak a' 100 arany fog fizetődni, de ezt vagy species aranyokba vagy per 11 ft. 30 xr. acceptálni.

Adja a' Minden-ható, hogy lelkem jó Anyámat ezen Levelem a' leg frissebb egészségbe találhassa, ezt ohajtani 's ezért könnyörögni soha meg nem szünik

örökre hiven tisztelő szerető fia *Wesselényi* s. k.

P. S. Tegnap a' Primásnál ebédeltem, nem tudom hogy jöttem ezen kegyelemhez. — Kelement 's Fraschot köszöntöm. Lovakról 's Oeconomicumokrol nem irok semmit, mert reméllem, hogy minden jól vagyon és jól foj.

44.

Pozsony okt. 5-kén. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

Tsak egy-két rendet irok most, valójába többre nem érkezvén, reméllem a' Napokba hosszabban fogok irhatni. Regnicolaris Sessio mostanság nem volt. — Egy Deputatio dolgozván azon a' Nunciumon, mely a' királyi Propositioakra valo bővőbb Feleletet fogja magába foglalni, — ez a' munka ma a' Circularis Sessioba fel olvastatott, de nem hagyatván helybe más fog dolgoztatni, — el fog ebbe nem tsak ez, de a' jövő Hét is telni a' még ezen Tárgy el határozatati 's a' Proce-resek Tábláján is által fog menni. — Én tegnap Károlyi Györggyel 's Széchényivel a' Marien Au megnézésére voltam. — Szombaton megyek egy-néhány napra Szeredre vadászni. Most az estvéket Waynál, Prényinél vagy Nagy Palinál töltöm, a' hová a' legjobb gondolkozásaik egybe gyűlnek, de némelykor az öreg minister Zichynél is szoktam vatsorálni, a' hol a' ministerialis ultra Társaság gyűl egybe; ezek meg különböztetett szivességgel fogadnak minynnyájon, — ez ugyan tsudálatos, de okát jól értem. — Vasárnap adatott a' Császárnénak az 50 ezer arany által egész Pompával, egy igen cifra és szép Ládába, jo nehéz volt, én is a' vivők közzül valo voltam. — Csáky Sándor a' 100 aranyat itten fizette meg nékem. — A mái Postával reméllem, hogy fogok hazunna Levelet venni.

Kezeit alázatosan csokolván hiv tisztelettel maradok

Kedves jó Anyám

engedelmes tisztelő fia *Wesselényi* s. k.

45.

Pozsony Oct. 12-kén. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

Tegnap előtt és Tegnap igen nevezetes Regnicolaris Sessioik valának. — A Nuncium (mely a' *Király Beszédje*, a *királyi Propositioik*,

és a' dankadressre jött *Resolutio* következésül irattatott, 's a' melynek Fő Tárgyai. 1.º Minden Sérelmeknek onnan való származásának megmutatása, hogy Magyar Ország nem a' Constitútiója, hanem az Austriai systema szerént igazgattatik. 2.º A Tyrok 's Contributiok dolgában történt erőszakoknak nyilvános elbeszélése és a' Commissariusoknak a' Törvények szerént lejendő megbüntetésének kérése. 3.º A Constitutionnak azáltal való meg erősítésének kívánása, hogy minden 3-ik Esztendőbe okvetetlen Diaeta tartasson, és hogy 4.º az executiva hatalom az által az illő határok között tartasson, hogy minden nemű hivalt-viselő a' *Constitutio* szentül való megtartására megesküdjön, 's a' kik ezt által hágván akár irás, akár tselekedet által, a' Constitutio ellen vétkezzenek vagy Törvény ellen való parantsolatot adnának vagy olyant teljesítenének, a' Diaeta alatt mindenkor citáltatván meg büntetessenek. 5.º Hogy *minekutánna* ő Felsege ezen legfőbb Tárgyokra felelni fog, — a' Státusok a' királyi Propositioikba t. i. a' Deputatiok Munkáiba is belé fognak ereszkedni.) Ezen Nunciumon a' Circuláris gyütések több napokig dolgoztak és disputáltak, 's szombaton végtére meg jobbitva 's erősítve a' Circularis gyűlésbe meg állítatott. — Főként a' Commissariosok megbüntetésének kívánása sok Debattokra adott alkalmatosságot, — Nagy Pali, Dezsöfy — Way — Márjassy 's többek is mint oratori Talentumokat mind hazafiui érzéseket fényesen ki mutatták. — De mivel a' Lé-nyalók gyűlöletes serege is nem kicsiny, 's a' Csábitás maszlaga a' Papokat, a' Városiaknak nagyobb részét 's a' Vármegyék követjei közzül is némelyeket meg vesztegetett, — természetes nem kicsiny reactioval kellett küzdeni, 's ezért Hétfő és Kedd ez a' két Nap melyen ez a' Tárgy a' Statusok regnicolaris Sessiója elébe kellett, hogy jöjjön igen fontos 's következésére nézve kétséges volt. Mint a' még el nem határozott Ütközetbe hol égy hol más felé hajlott a' tetzhető erő s Májoritás. — Vasárnap volt a' mindennemű munkálkodásnak, készületnek, készítésnek heves Napja. — Hálá a' Magyarok Istenének győzött a' jó Ügy, — a' Hétfői és Keddi Ülések mint tánthoríthatatlan erőt mutatók, mint férjfiás Moderatiot bizonyítok voltak. — A Nuncium egész erejébe meg maradt 's tegnap a' Proceresek Táblájára által is küldetett. — Ma fog 9 órákor a' Proceresek által ezen Tárgy felvételődni, — természetes, hogy ezen haza oszlopaitól tudjuk, hogy mit várhatunk, — mindazon által a' Regalisták közzül is reméllem fognak égy néhányon jól szollani. — A Regni Barók közzül az égy Illésházyba van minden reménység. — Többet nem irhatok, mert sietnem kell fel a' Sessioba. — Én hálá Istennek igen jól vagyok, mert egészségem jó, 's nem élek munkásság 's geniusom szerént való foglalatosság nélkül. — Szeredre akartam menni, de már még égy néhány napig el marad. — Tsötörtökön vettem édes jó Anyámnak 30-ik Sept. irt Levelét, — a' holnapi Postán reméllek ujra égy néhány sort, mely jóléte felől örömmel meg fog nyugtatni 's vidámitani. — Itt azt az éngem igen meg szomorító Hirt hallám, hogy szegény B. Getzi meg holt volna, — nem hiszem 's nem akarom hinni, — adja Isten, hogy ne légyen ugy.

Kezeit alázatosan csokolván hiv fiui tisztelettel maradok kedves lelkem jó Anyám örökre tisztelő szerető fia

Wesselényi s. k.

46.

Posony Oct. 12-kén. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

Délelőtt 11 orakkor. Éppen most jövök a Proceresek Táblájáról. — A boszszuság 's méreg nem engedték, hogy tovább néma szemlélője legyek azon gyávaság, puja lelkiség, 's el kérgesedett Szemtelenség piatzának. — llyésházy, a' kire egyedül volt minden szem függesztve, 's a' kinek az el nyeresre oly közel függött a' Hazának 's minden Joknak hála-adó köszönetének 's idvezlésének ditső Babérja, ez az Ember is el tért 's roszzul beszéllett. — Mindenek, kik felhevülve készültek szállani, 's Magyarul meg szállalni, némán maradtak. Kéntelen voltam el menni, mert tovább nem türhettem volna, hogy ne szóljak, ezt pedig nem tehettem volna, mivel Regálisom nints.

Estve 11 orakkor. Minek utánna méltó boszszuságomat ki futottam 's keservemet ki sohajtottam volna újra fel mentem. (De tsak a' Galleriára.) Tanuja voltam a' leg szemtelenebb gyávaságoknak, *senki* sem volt a' ki igazán 's egyenesen akart, vagy mert volna szállani, — tsak Széchényi, az én kedves Széchényim szállalt meg, — még pedig magyarul és magyar szízzel. — A Nuncium minden erejéből ki forgatodott; a Commissariusokra hogy büntetés kéretessék, hogy minden hivatal-beliék a Constitutiora meg esküdjenek, s' hogy az az ellen vétők kérdőre 's büntetés alá vonattassanak, — ki maradt. — lgy el tsonkítva és meg bénitva holnap le fog küldődni a' Statusok Táblájára. — Meg válik, hogy ezek mennyibe fognak az előbbeni hazafiui határozások mellett meg maradni. — A' ki betsületes ember a' mellett fog végig állani, hogy ezen Nuncium a' maga erejibe mennyen fel; és hogy a' még ezen Constitutióknak velejét dülő sérelmek nem orvosoltatnak, addig semmi egyébbe ne ereszkedjünk, mert külömben ezek örökre el mellőződnek. — Most estve hallám a' szegény Getzi halálának bizonyos hirét, — keserves az ilyen vesztés, — a' még első ifiui évekre kötött barátság oly Plánta, melynek gyökerei a' még gyengéded érzésekbe 's szívbe méjjen ágozva van bele szőve, midőn ki szakasztódik vérezve 's zuzva marad kebelünk. — Nyugalom porainak — örökre él bennem emlékezete. — A' kedves lelkem jó Anyám kezeit forro tisztelettel csokolja hiven szerető tisztelő fia

Wesselényi s. k.

47.

Czenken Oct. 23-kán. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

Ma reggel indultunk Széchényivel 's Károlyi Györggyel Posonyból 's most estve ide meg érkeztünk; holnap ők Róka vadászaton lesznek, én pedig mivel Lovam nints 's ők is éppen nekem valót nem adhatnak, vislával fogok vadászni. — Holnap után úgy gondolom, hogy Széchényi Pálhoz fogunk Sopronyba menni, 's Szeredán estvére megint Posonyba lézzünk. — Azon Levelébe, melyet utaljára volt szerentsém venni kedves jó Anyámtól, azt méltoztatik tudakozni, hogy erdélyiek vagynak-é fenn és kik! A' koronatiokor Josika János, Csáky, Kemény Miklós, Réday László 's János 's még mások is voltak, de

már jó részt le mentek, — Csáky 's Réday János még itt vagynak, de nem igen látom őket, mivel sehová sem járnak. — Széchényi 's Károlyi tisztelik kedves jó Anyámat. — Kezeit alázatosan csókolván hiv fiui tisztelettel maradok kedves lelkem jó Anyám

engedelmes tisztelő fia *Wesselényi* s k.

48.

Posony Nov. 4-kén 825. hajnal előtt.

Édes kedves jó Anyám!

Hétfőn éppen Bétsbe való indulásom előtt irtam kedves jó Anyámnak égy rövid Levelet, az nap estére Bétsbe érkeztem Fritz Schwarzenberggel, 's hozzá is szállottam. — Keddet 's Szerdát ott töltöttem, esmerősseimet 's az erdélyieket u. m. Miskét, Kornist, Bátyám Csereyt 's a' t. meglátogattam, holmi apróságokat vásároltam 's tegnap jókor esmét ide vissza jötlünk. — Itt tegnap előtt a' nemzeti nevelés dolgába igen szép circuláris sessió volt, de tegnap vala az idei Diaetának legszebb uapja, — Nagy Pál felséges tüzzel 's el ragado ékesen Szóllással adta azon sokféle okokat elő, mely a' nemzetiségünknek lassanként való el halását okozza, — fő kutfejének tette az Uralkodás azon fonákos tendenciáját, hogy ezen országot, mely erejének leg hatalmasabb istápjja lehetne elejétől fogva gyengíteni 's erejéből ki véve nemzetiségétől igyekezett meg fosztani, — utánna tette ennek, a' nem cél-arányos, mint közönséges, mint házi nevelést, — továbbá a' városi Polgárságnak tökéletes németségre való hajlandóságát — végtére a' Mágnásságnak 's nagy uraknak el korcsosodását 's a' Nyelv 's Nationalitás iránt való tunya hidegségét, — ezen beszédet követték még másoknak is igen szép szóllásai, 's az el-lelkesedés oly közönségessé lett, hogy ezen Tárgyba (t. i. a' Magyar Nyelv' közönségessé való létele 's pallérozott terjedese) mely eddig minden Diaetán oly sok ellene mondókra talált, most minden felöll tsak oltalmazókra akadott, ellene senki 's még a' Városok követyei 's a' Tothok is tüzzel szollottak mellette. — Nagy Pálnak a' Mágnások 's Nagy Urak ellen tett mondasíra 's méltó-vádjára az én Széchényim fel állott 's declarálta, hogy ámbár azon fontos szavaknak szomorú igasságát érzi, de mindenekre nem gondolja ki terjeszthetni, magába is érezvén, hogy a nemzetiségért akár mit is tenni kész, azért ezen szent célra t. i. a' Nemzetiség érzése 's a' Nyelv terjesztése 's mivélésére ezennel ajánlja 's adja egy esztendei egész 's mind Jóságai jövedelmét! — ki beszélhetetlen lett a' köz elérzékenyedés 's lelkes fel-buzdulás — minden szemekbe örömkönnynyek lábogtak. — Way fel állván ezen nagy lelkű hazafiságot szivre ható színekkel festvén, részéről 8 ezer forint ezüst pénzt ajánlott, — Károlyi György esztendőnként ezer forint jó pénzt és égy esztendei jövedelmének fele részét, — Andrássy György 10 ezer forint ezüst pénzt, még ezekhez jött ma estve Széchényinél Károlyi Istvántól 20 ezer forint Cp. és Battist Botyánitól hasonlólag 10 ezer forint Cp. — Már ezen pénznek a' leg-tzélarányosabb való el rendeléséről 's örökre minden idegen béfojások el távoztatásával fogunk tanácskozni. — Tegnap estve Zichynél volt Neve Napja kedvéért Társaság, én is el mentem ezen hazánk mindég Görbe, de már most el is revesedett

oszlopához, — de az ő Gesellschaftjánál szebb 's lelkesebb Társaság volt az estve Nállunk az az Széchényinél. — Ma a' királyné neve napja lévén, a' gyász le vetkeződik ezen égy Napra 's d. e. 10 orakkor pompás Kirchen parádé leszen, — én nem fogok meg jelenni, mert Nagy Pállal, Wayval, 's Prényivel a' fennebb érdekelt Tárgyba kell dolgoznom. — A Napokba a' Constitutionell Frantzia Ujságba égy igen szép articululus volt a' Diaetánkrol, hoszszu lévén most nem irhatom le, de közelebbről le fogom küldeni. — Bétsbe az én Lovam s' Ruhám is meg jelent Lythographirozva, hoztam égy exemplárt, 's Mihálytól, a' kit a' Napokba le fogok indítani le küldöm. — A' Koronatio Einzugja is megjelent égy nagy Tableauxba, ebből is vettem az édes Anyám számára égyet, melyet majd magam fogok le vinni, — Most itt Széchényinél égy igen derék Festő van, a' kivel ő festeti a' nevezetes diaetalis orátorokat 's jó Hazafiakat reméllem meg fognak majd ki metzve is jelenni. — Bátyám Cserey édes Anyámnak kezeit csókolja, azt mondja, hogy Aprilisbe bizonyoson le fog menni. Édes kedves jó Anyámnak kezeit forro tisztelettel csokolom 's maradok

Kedves jó Anyám

örökre hiven tisztelő, szerető fia *Wesselényi* s. k.

Kelemennek most lehetetlen irnom, de a' Napokba irok, még pedig igen meritalis dolgokrol, most köszöntetem Fraschsal egyült.

49.

Nro 110. Posony Nov. 9-én. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

Utolsó Levelemben de dato 4.^a Nov. tudositottam kedves jó Anyámat azon igen szép hazafiui ajánlásokról, melyek a' Magyar Nyelvre nézve történtek, — ezen ajánlások azolta is nőttek. — A' Tzél és elrendelésre nézve eddigelé enynyi határozodott: Az égybe gyüendő Pénzzel égy Pesten léjendő Intézet fog fel allítodni, mely minden Mesterségeknak Műveknek és Tudományoknak Magyar Nyelven lejendő terjedését öregbedését fogja eszközölni. — Széchényi és Way tegnap a' Palatinusnál voltak, ajánlották neki ezen intézetet, 's bé nyujtották az iránta valo első Planumot Instantia formába, mely a' Törvény szerént a' Palatinus által a' Statusok Táblájának által fog adattatni. — A' Palatinus igen szivesen vette a' dolgot 's minden lehető segítségét 's pártfogását ajánlotta. — Utolso Levelem irásától fogva se Circularis se regnicolaris gyűlés nem volt. — A' Circularis Ülésekbe a' praeferentialis Gravamenek rendre pertractalódtak 's most az azokra nézve készült Nuncium mely több 10 árkusnál iratik, 's mindenféle olvastatik, — holnap talán leszen Sessio, melybe azon Deputatio, mely az —791-beli Deputatiok Munkái által-nézésére volt rendelve fog referálni. — A bé adott Repraesentatióra jövő Resolutio tegnap estve 7 orakkor subscribálódott a' Cabinetbe, az is a' Napokba fog a' Statusok és procerekkel közöltetni, a' mint mondják éppen nem favorabilis, sőt némelyek azt állítják, hogy olyan rossz, hogy a' Diaeta szélyel oszlása leszen következése.

Mihályt még mind nem küldhettem le, de valamelyik nap indítom, vele égygyütt Portékáimnak ége részét, melyekre itten szükségem nin-

tsen, küldöm, valamint a' Jageremet 's Kutyáimat is. mivel az Idénről a' vadászatok réám nézve jó részt el maradnak fontosabb dolgok mián nem érkezővén arra. — A Jager le küldésébe azon okom is nagyon, hogy mivel Carl el ment, Selleket édes Anyám el bocsátotta 's a' mint Kelemen írja más Inast még nem fogadtak, a Bedinung bizonyosan nagyon gyenge, hogy legyen tehát az édes Anyám parancsolatjára a' Háznál valami cseléd. — Én itten fogadtam egy becsületes és ügyesnek látszó Jagert. Én hálá Istennek igen egészséges vagyok, egyéb bajam nints csak hogy a' jó élet 's kevés mozgás mián gonoszul hizom.

Egy Enders nevü igen jó festő jöven ide, Széchenyi legjobb Barátjait festeti, — én tegnap és tegnap előtt ültem neki a' Tigris-bőrös Atilla Ruhámba, — igen unalmas Comissio. — Széchenyit én is festetem magamnak, egy kép olajba egy fél árkusnyi Nagyságra 15 Arany.

Tegnap kezdett a' Magyar Szinjáztzó Társaság újra játzodni, meg lehetősön teli volt a' Theatrum.

A' Széchenyi 's Károlyi Ház tartása 's estveli Társaságaik igen jól fojnak, én a' napnak nagyobb részét itt szoktam tölteni, a hol most is írom ezen Leveletem, estvénként a' jobb gondolkozásuaknak s' distingvált embereknek nagyobb része egybe gyül.

Mihelyt a' Resolutio meg fog jelenni tudositom kedves jó Anyámat, addig is kezeit alázatosan csokolván hiv tisztelettel maradok engedelmes hiven tisztelő fia

Wesselényi s. k.

50.

Nro 15.º Posony, Nov. 22-kén. — 825.

Édes kedves jó Anyám!

A Palatinus által tegnap előtt tartott Conferentiának Tárnya s' határozása a' volt, hogy a' Palatinus menynyen fel 's mint Intermediátor eszközöljen egy jobb Resolutiot ki, — evel nagyon sokan nem voltak megelégedve, főként a' kik a' Conferentián jelen nem voltak, a' melyre csak egy része volt a' követeknek meg hiva. Tegnapra Regnicolaris Sessio hirdetődött, a' végre hogy a' Palatinus ezen Intermediátorságra meg kéréttessen, — ebben az Oppositio igen nagy volt, azon okokból, hogy kívánt haszna ugy sé leszsz — hogy midőn ily nyilván igasságunk van nem illik 's nem szükség kérlelni, — hogy ez által káros ha a' már meg kezdett Circularis pertractatiója a' készitendő Nunciumnak félbe szakasztodik. — Egész dél után 4 ora utánnig tartott a' kotzodás, — végre ugyan csak hajlodtak, 's a' Palatinus meg kérétt, hogy menynyen fel a' Császárhoz (talám el is felejtettem volt megírni, hogy a' Császár 18-dik vissza ment Bétsbe Familiástól, Ministerestől) egy jobb Resolutio szerzése végett; — csak ugyan ki nyilatkozatván azt, hogyha a' most fel állított absolutismus Princípiumai azon Resolutioba vissza nem lesznek véve, és ha a' Diaeta ok-vetetlen meg nem leszsz igérve, azon Repraesentatiot, mely éppen készülöbe volt, fel fogják küldeni, e' végre ezt a' Palatinusnak által is adták, — hogy intermediátorságát az abban felállított Princípiumok szerént fojtassa. — Ezen egész gyerekes dologba az a' leg nagyobb roszz, hogy sem egy igazán jó, sem egy egészen roszz Resolutio fog jönni, hanem

égy szép színű 's hangu, melybe az el rejtett mérég bé leszsz aranyozva, 's melynek kedves hangjaitól szokott könnyü hivőségünk szerént el-bájolva minden mostani el-határozottságunk 's kötelességünk mellett rezzenthetetlenül valo maradásunk Tüze hiu füstbe fog menni. — A' Palatinus ma megyen Bétsbe, 's a' még ezt ő meg járja, a' mint gondoljuk Tsütörtökig, üress idő leszsz, — ezt akarván használni ma délbe megyünk égy néhányon Szeredre holnap ott 's holnap után Dioszeggen Eszterházy Vintzénél fogunk vadászni, 's tsak ugyan Szeredán estvére újra itt leszünk, — Tsötörtökön a' gyűlés után ujra leszsz szerentsém kedves jó Anyámat tudositani. — Waynak a' Felesége tegnap előtt estve égy leánynyal szerentsésen le-betegedett, — mint ő, mint Csáky, Széchényi 's Károlyiék kedves jó Anyámat tisztelik. — Kezeit hiv tisztelettel csokolván maradok

engedelmes tisztelő fia
Wesselényi s. k.

51.

Nro 2.º Pesten Febr. 1-én — 828.

Kedves jó Anyám!

A Fársáng vigan foj, — én is kéntelen vagyok benne több részt venni mint eddig. a' héten minden nap Báll volt, tsak ma van nyugvo Nap, — tegnap előtt a' Palatinusnál voltunk igen szép 's fényes mulatságon, holnap Teleky Lászlónénál, holnap után Ortzy Lőrintznél, Hétfőn a' Camerae praeses Zichy Károlynál leszsz 's a' t. — Valójába a sok Bálók, ebédek 's visiták mián az ember alig érkezik valami okosabb dologra. — Idő itt égy néhány nap olta szép van, hideg éppen nints, de többnyire szél. — Ujság semmi sints; a' háborurol hallgatás van. — Nékem hálá Istennek egészségem igen jó, a' Pestí viz minden Píllulákat 's porokat szükségtelessé téssen, — mikor híva nem vagyok, mindég itt a' Casinoba ebédelek. — Reggel 8 orakkor fechtierozni szoktam, az után gyakran ki lovaglok Széchényivel, délelőtt többnyire vagy a' vers-futás vagy a' Casinó dolgába Üléseink vagynak, a' délután Visitákba 's az estve Bálba telik el, hanem ezekben én éjtél utánnig nem igen szoktam maradni. — Tottisnél voltam, ő szegény nagyon beteg, a' gyöngyöket meg mutattam neki, de nem akar mind öszve többet adni érte, mint 600 ft. ezüst pénzt. — Ugy gondolom kedves jó Anyám, hogy Febr. utolján innen le indulván, Martíus első Napjaiba a' kedves jó Anyám karjai közt lehetek. — Jannár 20-kán irt Levelén kívül még nem volt szerentsém kedves jó Anyámtól Levelét venni, Keleментől sem vettem még semmi tudositást. A' holnapi postával remélek. Haller, Károlyi, Döbrentei tisztelik kedves Anyámat. — Kezeit alázatos (így!) csokolja hiven tisztelő fia

Wesselényi s. k.

52.

Nro 19. Posony Nov. 4-én estve — 830.

Édes kedves jó Anyám!

Tegnapelőtt irék Postán Nro 18. Holnap reggel indul a' Consiliarius Gyulay Lajos le Kolosvárra, 's ezt az alkalmatosságot is akarám

használni. Hidje meg édes Anyám, nints kedvesebb foglalatosságom, mint lelkem Anyámnak irni, 's legalább evel a' személyes egygyütt létel hijját potolni. — Tegnap vevém Kelemennek Levelit de dato 25. Octobris, ötét szívesen köszöntöm, 's most neki tsak enynyit: Ne vegye olyan szivére hogy a meg szökött Juhász Hadadba van; lehet, hogy nem is igaz, de ha úgy van is, az igasság 's illendőség részünkön van, nints azért szükségünk, hogy panaszkodjunk, vagy meg bántva érezzük magunkat; a' kinek igaza van, leg illőbb hogy hallgasson, 's maga becse alatt valonak vegye a' más illetlenségét. — Különben is égy rossz juhászért semmi esetre soha és senkivel anynyival kevésbbé Atyafival izetlenkedni nem akarok. — Itt a' Tyrok adása felől az articuli projectum, a' Nuncium 's Repraesentatio el készültek, ma Circulusba fel vétettek, de még holnap is ezek rostálása felett fog a' tanácskozás fojni; szombaton hihetőleg a' proceresekhez át fog a' regnicolaris Sessiobol menni; bizonyosan nem fognak a' 28^mel megelégedni, hanem a' nagyobb lehető szükségre kért 20^m Tyrot is fogják sürgetni, hogy azon tull mi történik még nem lehet tudni. — A Statusok abba is meg állapodtak, hogy a' most adando Tyrok ne örökre, hanem a' gyalogok 9, a' Lovasok pedig 12 esztendőre adassanak, és hogy a' hol tsak lehet nem erővel fogva, hanem sors huzás által adassanak a' katonák. — Széchényi is vissza érkezett tegnap este. — Tegnap a' Császárné Neve Napjáért nagy pompával mentünk fel gratulálni, a' primás köszöntette nagyon akadozva, a' Császárné deákul felelt.

Ma a' város meg van világosítva. — Itt igen szép idők járnak. — Károlyi István (a nagyobbik, kinek frantzia születésü Felesége most 3 esztendeje meg holt) házasodik, veszi az Eszterházy Miklós Leányát. — Kezeit kedves jó Anyámnak alázatosan csokolja

hiven tisztelő fia *Wesselényi* s. k.

Papp Károly.